

Steven Millhauser

Noalooopija
ja teisi novelle

Inglise keelest tõlkinud Malle Klaassen

DRAAKON & KUU

Originaalteose pealkiri:
The Knife Thrower and Other Stories

Copyright © 1998 by Steven Millhauser

Tõlge © Malle Klaassen ja Draakon & Kuu, 2020

Toimetanud Marilyn Lips ja Leelo Märjamaa
Sarja kujundanud Leelo Märjamaa
Küljendanud Siiri Timmerman
Trükkinud Printon
Esimene trükk

ISBN 978-9949-574-42-1

Draakon & Kuu
Viru 16, pk 1a, 10140 Tallinn
www.draakonkuu.com

Steve Sternile

Sisukord

Noalooopija . . .	9
Külaskäik . . .	25
Öö sõsarkond . . .	42
Väljapääs . . .	57
Lendavad vaibad . . .	79
Uus iseliikuvate nukkude teater . . .	90
<i>Clair de Lune</i> . . .	113
Konsortsiumi unistus . . .	123
Õhupallilend, 1870 . . .	142
Paradise Park . . .	154
Kaspar Hauser võtab sõna . . .	195
Allpool meie linna keldreid . . .	205

Noalooopija

KUI SAIME TEADA, et Hensch, noalooopija, peatub meie linnas vaid üheks etenduseks laupäeva õhtul kell kaheksa, kõhklesime ega teadnud, mida arvata. Hensch, noalooopija! Kas tundsimme, et tahaksime rõõmust käsi plaksutada, püsti karata ja ootusärevusest laialt naeratada? Või tahtsime tegelikult hoopis huuled kõvasti kokku pigistada ja nõrдинud halvaks spanuga pea ära pöörata? Selliseid mõtteid Hensch tekitas. Sest kuigi ta oli oma kunsti, selle raske ja kergelt halvamaigulisegi kunsti, millest me nii vähe teadsime, tunnustatud meister, oli tõsi ka see, et temaga käisid kaasas teatavad häirivad kuulujutud, mille küllaldase tähelepanuta jätmise eest me endale etteheiteid tegime, kui need aeg-ajalt pühapäevalehe kultuurirubriigis ilmusid.

Hensch, noalooopija! Muidugi oli tema nimi meile tuttav. Tema nime teadis igaüks, nii nagu teatakse kuulsa malemängija või mustkunstniku nime. Kindlad ei saanud me olla selles, mida ta tegelikult teeb. Me mäletasime ähmaselt, et oma viskeosavuse tõttu oli ta vara tähelepanu võitnud, aga tõsiselt hakati teda võtma alles siis, kui ta täiesti uued normid kehtestas. Ta oli vapralt, mõnede meelest isegi hulljulgelt astunud üle piiri, mida noalooopijad varem kunagi polnud ületanud, ja häbiväärsest teost lugupidamisega välja tulnud. Mõned meist oleksid kunagi justkui lugenud, et ta oli oma karjääri alguspäevil rändtsirkuses üht assistenti raskelt haavanud, aga pärast pooleaastast

tagasitõmbumist uue numbriga naasnud. Just sellega oli ta noalooximise siivsasse distsipliini toonud kunstipärase haava idee, veremärgi kui kunstniku signatuuri. Me olime isegi kuulnud, et tema jüngrite hulgas on palju neid, ja eeskätt noori naisi, kes ihaldavad meistri käe läbi haavata saada ja uhkelt tema tehtud armi kanda. Isegi kui sellised kuulujutud meid häirisid või kui need ei lasknud meil Henschi saabumist rikkumatu rõõmuga tähistada, tunnistasime siiski, et ilma selliste kahtlaste ahvatlusteta me vaevalt oleksime üldse etendusele läinud, sest noalooximise kunst, hoolimata selle ilmest ohtlikkusest, on tegelikult igav ja iganenud – meie ajal on see vaid veidi enam kui veider vanamoeline meelelahutus. Ainsad noalooxijad, keda keegi meist kunagi oli näinud, tegid oma etteaste tsirkuseetendusel või laadalõbustusena koos paksu maadami ja kontmehega. Meie meelest pidi Henschile tegema tuska tunne, et tema on üks veidrik teiste veidrike seas, ta pidi otsima mingit väljapääsu. Kas ta polnud siis omal viisil kunstnik? Ja nõnda me imetlesime tema söakust, isegi kui taunisime tema meetodit ja põlgasime teda kui vulgaarset meelelahutajat. Me kahtlesime kuulujuttudes, püüdsime meenutada kõike, mida me temast teadsime, esitasime iseendale lakkamatult küsimusi. Mõned meist nägid teda unes: ruudulistes pükstes ja punase kübaraga pärdikmeest, teraskõva läikivate saabastega ohvitseri. Reklaamilehtedel oli ainult nuga, mida hoidis kinnastatud käsi. Siis pole ju üllatav, et me ei teadnud, mida asjast arvata?

Täpselt kell kaheksa astus Hensch lavale: vilgas tõsine mees mustas sabakuues. Meid üllatas, et ta juba lavale tuli. Sest kuigi enamik meist oli oma kohad juba poole kaheksast alates sisse võtnud, olid teised alles tulemas, liikusid pingiridade vahel ja pressisid end istujate kõrvalepööratud põlvi müksates oma kiiksuvate istmete poole. Tegelikult olime me hilinejate tõttu

edasilükkuva algusega nii harjunud, et kui etendus pidi algama õhtul kell 8.00, siis tähendas see algust kell 8.10 või koguni 8.15. Kui Hensch üle lava astus, toimekas ajalik mees, mustad juuksed ümber paljaneva pealae, ei teadnud me, kas imetlesime teda ülisma ükskõiksuse pärast, mida ta meie lärmaka saabumise suhtes üles näitas, või oli meile vastumeelt see, et ta ei leppinud vähimagi hilinemisega. Ta astus kiiresti üle lava talle vööni ulatava laua juurde, millel lebas mahagonipuust laegas. Kindaid tal käes ei olnud. Tagapool vastasnurgas poolitas lava must puidust vahesein. Hensch läks laeka juurde ja avas selle. Laekas välklesid noad. Sel hetkel ilmus musta vaheseina ette valges hõljuvas hõlsts naine, helekahvatud juuksed kõvasti kuklasse seotud, käes hõbedane kauss.

Sel ajal kui hilinejad sosinal endale põlvede ja mantlite vahel teed rajasid ja end süüdlaslikult istmetele poetasid, pöördus naine näoga meie poole ja pistis käe kaussi, et võtta sealt umbes praetaldrikusuurune valge võru. Ta sirutas selle üles ja pööras seda otsekuu meile ülevaatamiseks ühelt küljelt teisele, samal ajal kui Hensch tõstis oma laekast pool tosinat nuga. Siis astus Hensch laua kõrvale. Ta hoidis kuut ülespoole pööratud teradega nuga otsekuu lehvikut vasakus käes. Noad olid umbes jala pikkused, nende terad nagu pikergused teemandid, ja kui ta seal seisis, lava ühes ääres, mees, kelle nägu ei väljendanud mingit tundeliigutust, mees, kellel justkui polnudki midagi teha, oli ta näol äraolev ja veidi tüdinud ilme nagu varaküpsel poisil, kes hoiab ühes käes kohmetuks tegevat kingitust ja ootab kannatlikult, et keegi talle ukse lahti teeks.

Nõtke liigutusega heitis valges rüüs naine võru musta vaheseina ees õhku. Äkitselt tungis üks nuga sügavale pehmesse puusse ja püüdis võru kinni. See jäi noa käepideme külge õõtsuma. Enne kui jõudsime otsustada, kas aplodeerida või mitte,

laskis naine lendu teise valge võru. Hensch tõstis noa, tegi üheainsa kiire sujuva liigutuse ning seegi võru kiikus noa küljes. Kui kolmaski võru oli õhku tõusnud ja korraga noa käepideme külge rippuma jäänud, võttis naine kausist väiksema, alustassisuuruse võru ja näitas seda meile. Hensch naelutas lendava võru taas puhtalt puu külge. Seejärel viskas naine teineteise järel kaks väikest võru, mille Hensch kahe kiire liigutusega kinni püüdis: esimese lennutrajektoori tipp-punktis, teise vaheseina keskkoha lähedal.

Vaatasime, kuidas Hensch võttis välja veel kolm nuga ja laotas need vasakus käes lehvikuna laiali. Ta seisis ja vahtis kullipilgul oma assistenti, selg sirge, tüüakas käsi rahulikult küljel. Kui naine viskas üksteise järel kolm väikest võru, nägime, kuidas Hensch'i keha tõmbus pingule ja ootasime, et kolm nuga järgemööda kõmm-kõmm-kõmm puusse tungiksid, aga mees seisis liikumatult, üksnes jälgis mängu valjul ilmel. Võrud kukkusid põrandale, põrkasid kergelt üles ja hakkasid veerema üle lava nagu suured mahapillatud mündid. Kas talle ei meeldinud, kuidas need olid visatud? Me oleksime tahtnud pilgu ära pöörata ja teeselda, et me ei pannud seda tähele. Assistent korjas veerevad võrud kärmelt kokku ja asus oma kohale musta seina äärde. Paistis, et ta hingas sügavalt sisse, enne kui uuesti viskas. Seekord laskis Hensch oma kolm nuga lendu erakordse kiirusega ja äkki nägime kõiki kolme võru vaheseina küljes kõlkumas, viimane vaid mõni toll põrandast kõrgemal. Naine tegi laia käeliigutuse Hensch'i poole, kes ei kummardanud. Me hakkasime maruliselt plaksutama.

Naine valges pistis käe uuesti kaussi ja tõstis seekord pöidla ja esimese sõrme vahel üles midagi sellist, mida isegi need meie hulgast, kes esimestes ridades istusid, esialgu ära ei tundnud. Naine astus sammu ette ja nüüd said paljud meist aru, et tema

sõrmede vahel oli oranži-mustakirju liblikas. Ta läks vaheseina juurde tagasi ja vaatas Henschi poole, kes oli juba noa välja valinud. Kerge tõukega laskis naine liblika lendu. Vallandasime tormilise aplausi, kui nuga liblika puu külge naelutas. Esimestes ridades istujatele olid abitult pekslevad tiivad hästi näha.

See oli midagi sellist, mida me varem ei olnud näinud või isegi ette kujutanud, et võiksime näha, see oli midagi sellist, mis väärís meeespidamist, ja aplodeerides püüdsime meenutada oma lapsepõlve noalooپیجaid, saepuru ja suhkruvati lõhna, rattal pöörlevat sädelevat naist.

Nüüd kiskus naine valges noad musta vaheseina küljest lahti ja viis üle lava Henschi kätte, kes iga nuga hoolega takseeris ja need enne tagasi laekasse asetamist lapiga üle pühkis.

Äkitselt sammus Hensch lava keskele ja pööras end näoga meie poole. Assistent lükkas noalaekaga laua tema kõrvale, lahkus siis lavalt ja tuli tagasi, lükates teist lauda, mille ta paigutas Henschi teisele küljele. Naine astus eemale poolpimedusse, lavavalgus oli aga suunatud otse Henschile ja tema laudadele. Nägime, kuidas Hensch pani oma vasaku käe, peopesa ülespoole, tühjale lauale. Parema käega võttis ta esimesel laual olevast laekast noa ja äkki, peale vaatamata, viskas selle otsejoones õhku. Me nägime, kuidas nuga kerkis õhku, seisatas ja sööstis siis alla. Keegi karjatas, kui nuga Henschi peopessa löi, aga noalooپیج tõi käe laualt, et me seda näeksime, hoidis seda üleval ja pööras kõigepealt ühele, siis teisele poole: nuga oli tabanud kohta sõrmede vahel. Mees asetaskäe noale, nii et selle tera jäi paistma tema teise ja kolmanda sõrme vahelt, ning viskas üksteise järel üles veel kolm nuga, mis tärisedes laua sisse tungisid. Varjust astus esile naine valges ja kallutas lauda meie poole, nii et võisime näha kõiki nelja nuga noalooپیج sõrmede vahel.